

Снежана П. ПЕРИШИЋ¹
Весна Љ. МИНИЋ²

ПОВЕЗАНОСТ СОЦИОДЕМОГРАФСКИХ ЧИНИЛАЦА И СТАВОВА УЧИТЕЉА О КВАЛИТЕТУ ДИДАКТИЧКОГ ОБЛИКОВАЊА ЧИТАНКИ³

Сажетак: У овом раду бавимо се анализом ставова учитеља о постојању питања, налога и задатака у читанкама основних школа као уџбеника у настави према Д7. стандарду (*Постојање питања, налога и задатака у уџбенику*) квалитета уџбеника (*Стандарди квалитета дидактичког обликовања уџбеника*, Ивић и сар., 2009) и демографским варијаблама учитеља (пол, степен стручне спреме, дужина радног стажа). Главни циљ рада је испитивање ставова учитеља различитог пола, степена стручне спреме и дужине радног стажа о постојању питања, налога и задатака у читанкама издавача (*Едука, Завод за уџбенике, Klett, Креативни центар, Нова школа*) као уџбеника у настави. У истраживању је учествовало 163 учитеља, примењен је упитник о ставовима учитеља о усклађености дидактичко-методичке апаратуре и стандарда квалитета уџбеника Д. групе, као и декриптивне и аналитичко-синтетичке методе. Применом статистичких тестова естраховале су се статистички значајне разлике између учитеља са високим и последипломским образовањем. Резултати говоре да учитељи са постдипломским образовањем имају благо другачију перцепцију постојања питања, налога и задатака у читанкама од учитеља са високим образовањем. Такође, статистички значајна разлика се естраховала према дужини радног стажа учитеља у односу на перцепцију постојања питања, налога и задатака у читанкама, тако што су искуснији учитељи значајно боље перцепирали постојање питања, налога и задатака у читанкама као уџбеника у настави у односу на колеге са мање радног стажа. Између осталих варијабли није утврђена статистичка значајност. Сматрамо да је за будућа истраживања значајно пружити додатну обуку и подршку млађим и мање искусним учитељима како би развили способност критичког оцењивања квалитета уџбеника.

Кључне речи: уџбеник, стандарди квалитета, читанка, Д7. Постојање питања, налога и задатака у уџбенику, учитељи.

¹ snezana.perisic@pr.ac.rs

² vesna.minic@pr.ac.rs

³ Истраживање је финансијски подржано од стране Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије, број Уговора: 451-03-137/2025-03/200251.

Рад је резултат истраживања у оквиру интерног макро пројекта Учитељског факултета у Призрену са привременим седиштем у Лепосавићу под називом *Унапређивање професионалних компетенција васпитача и учитеља у савременим условима васпитања и образовања*, евиденционог броја ИМП 003.

Уџбеник представља примарно наставно средство у образовном процесу и има пресудну улогу у планирању и реализацији наставе. Његов садржај и структура морају бити усклађени са савременим педагошким и дидактичким стандардима, како би подржали развој критичког мишљења, функционалног знања и активности ученика. У том контексту, посебну пажњу заслужује део уџбеника који се односи на питања, налоге и задатке, као елементе дидактичко-методичке апаратуре. Стандарди квалитета уџбеника, које су формулисали Ивић и сарадници (2004; 2009) и Пешиканова и Антићева (Pešikan i Antić, 2013) обухватају низ критеријума који омогућавају вредновање уџбеника са аспекта њихове функционалности и усмерености ка развоју ученичких компетенција. Један од кључних стандарда, Д7. односи се управо на постојање питања, налога и задатака у уџбеницима. Циљ овог рада је испитати како учитељи различитог пола, степена образовања и дужине радног стажа перципирају заступљеност питања, налога и задатака у читанкама издавача присутних у наставној пракси у Србији. Истраживање тежи да покаже колико демографске варијабле утичу на учитељско оцењивање усклађености читанки са стандардима квалитета, односно са Д7. стандардом.

ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

Уџбеник представља један од најважнијих наставних чинилаца у образовном систему чија функција одавно превазилази оквире простог преношења информација онеме који учи. Према *Закону о уџбеницима* „уџбеник је основно дидактички обликовано наставно средство, у било ком облику или медију, које се користи у образовно-васпитном раду у школи за стицање знања, вештина, формирање ставова, подстицање критичког размишљања, унапређења функционалног знања и развој интелектуалних и емоционалних карактеристика ученика и полазника, чији су садржаји утврђени планом и програмом наставе и учења“ (*Закон о уџбеницима, 68/2015, 27/2018-13*). У литератури уочавамо разноврсна тумачења уџбеника и његових карактеристика. У *Педагошкој енциклопедији* уџбеник се дефинише као „књига у којој су знанствени или стручни садржаји посредовани кориснику посебно уређеним дидактичким инструментаријем“ (Grupa autora, 1989: 472).

Одређујући функције уџбеника Јакшић (2013), истиче да су бројне и указује на њих наводећи: дидактичко-методичку, информациону, комуникациону, културну, мотивациону и регулативну. Поменуте функције уџбеника подразумевају да је

важно да исти буде усклађен са принципима активног учења, индивидуализације и развијања критичког мишљења код ученика. Према Радојчић (2017), уџбеник није само садржај, већ и средство за размену информација које треба да буде прилагођено сазнајним способностима ученика, али и савременим принципима организације наставе. У том контексту, питања, задаци и радни налози чине главно средство за стварање ситуација учења које ће изазвати активности ученика.

Виталне вредности уџбеника без којих се не може замислити дидактички квалитетно обликован уџбеник, у литератури се посебно издвајају и сматрају стандардима уџбеника. Законска регулатива поменутих стандарда огледа се у виду *Правилника о стандардима квалитета уџбеника и упутства о њиховој употреби* (2010) који одређује стандарде квалитета уџбеника, а тиме и захтеве које треба да испуне уџбеник, уџбенички комплет и дидактичка средства (Секач, 2020). У прилог тврдњама указујемо да је у Републици Србији 2009. године објављена публикација *Стандарди квалитета уџбеника* (Ивић и сар., 2009), који садржи организоване целине сложених норми који се односе на садржај, структуру, методичку обраду и визуелну компоненту уџбеника. Посебну целину чине стандарди квалитета дидактичког обликовања уџбеника (група Д.), који се односе на начин на који је уџбеник организован ради постизања активног учења и квалитета знања. Ови стандарди су намењени процени да ли уџбеник подстиче активност ученика, да ли промовише различите когнитивне нивое, као и да ли пружа разноврсне задатке, питања и проблеме, као и да ли подстиче развој критичког мишљења и креативног деловања ученика. Стандард Д7. *Постојање питања, налога и задатака у уџбенику* посебно наглашава важност тога да уџбеник не буде само репозиторијум информација, већ и средство које усмерава и активира ученике кроз добро формулисана задатка, питања и радне налоге. Закључујемо да наведени стандард прописује квалитет дидактичко-методичког обликовања радних активности, дакле апаратуру уџбеника. Према наводима Цветановићеве (Цветановић, 2007: 75) „дидактичко-методичка апаратура веома значајан део сваке читанке, без које би она била збирка текстова или литерарна антологија“, у чему се јасније види значај постојања методички подобне обликованости радних активности у читанкама, као уџбеницима намењеним насатви књижевности.

У савременом приступу настави, питања и задаци нису само алати за проверу знања, већ и средства за развој мишљења и подстицање активног учења. Према Блумовој таксономији циљева

учења (Bloom et al., 1956), наставни задаци треба да обухвате различите нивое когнитивних процеса: памћење, разумевање, примену, анализу, синтезу и евалуацију. У том смислу, питања и задаци у уџбеницима треба да буду разноврсни и усмерени ка развоју свих ових когнитивних нивоа. Роуз и Мејер (Rose & Meyer, 2002), кроз концепт универзалног дизајна за учење (Universal Design for Learning), наглашавају да сви ученици не уче на исти начин и да наставни материјали треба да омогуће више начина за анализу и изражавање знања. У контексту уџбеника, то значи да разноликост питања може значајно повећати ангажованост ученика. Јаковљевић и Павловић (2018) истичу да добро формулисана питања и задаци могу бити мотивишући фактор, посебно ако подстичу ученика да размишља критички, повезује сазнања и проналази путеве за решење проблема. Са друге стране, недовољно адекватне дидактичко-методички обликоване активности могу допринети механичком учењу и пасивизацији усвојеног.

Наставници имају пресудну улогу у оцењивању и примени уџбеника у пракси. Њихова перцепција квалитета уџбеника условљена је различитим факторима: професионалним искуством, степеном образовања и нивоом стручног усавршавања, познавањем савремених методолошких приступа и очекивањима од уџбеника. Истраживање Матијевића и Радовановићеве (Matijević&Radovanović, 2011) показало је да наставници често користе уџбенике као основу за припрему наставе, али да су критични у односу на елементе који недостају или нису прилагођени узрасту ученика. Посебно је наглашено да учитељи са дужим радним стажом имају изострен осећај за структуру и дидактичку вредност задатака у уџбеницима. Такође, Лукићева (2021) истиче да млађи наставници често нису довољно обучени да препознају квалитетне дидактичке компоненте уџбеника, што указује на потребу за систематском едукацијом у тој области. Искуство и стручна спрема играју кључну улогу у формирању критичког става према наставним средствима.

Истраживања Перишићеве и Минићеве (Perišić&Minić, 2023) потврђују да задаци и налози у читанкама често нису у складу са савременим педагошким захтевима. У анализи читанки за трећи разред, ауторке указују на доминацију захтева нижег когнитивног нивоа – пре свега препознавања и репродукције – док су налози који подстичу анализу, синтезу, процену и креативност знатно мање заступљени. Ово доводи у питање усклађеност уџбеника са концептом активног учења који се подржава у Д7. стандарду. Ауторке такође истичу да честа употреба налога типа „Препричај“, „Пронађи“ или „Подвуци“ има ограничен образовни домет ако није

праћена упутствима која развијају самосталност и критичко мишљење код ученика. У складу са налазима Перишић (2016), потребно је да се формулација налога у уџбеницима заснива на принципима таксономије образовних циљева (Bloom et al., 1956), односно да се ученици подстичу не само на репродукцију већ и на дубље разумевање и примену наученог. Овакав приступ је у складу и са савременим приступом дидактици и универзалним дизајном за учење (Rose&Meuer, 2002), који наглашавају прилагођеност различитим стилима учења и индивидуалним потребама ученика.

Д7. стандард има значајну улогу у вредновању уџбеника јер обухвата елементе који директно утичу на активност ученика и ефективност наставе. Анализа уџбеника са аспекта овог стандарда омогућава боље разумевање усклађености наставног материјала са наставним циљевима и потребама ученика. С обзиром на значај који уџбеници имају у наставној пракси, потребно је да се редовно спроводи анализа уџбеника од стране стручњака и практичара, како би се обезбедио континуитет у подизању њиховог квалитета. У млађим разредима основне школе учитељи, као директни корисници и учесници у одабиру уџбеника, имају кључну улогу у овом процесу, те њихова мишљења и ставови представљају важан показатељ функционалности и релевантности уџбеника као основне јединице уџбеничког комплета.

МЕТОДОЛОШКИ ДЕО ИСТРАЖИВАЊА

Проблем истраживња

Уџбеници, као централно наставно средство у образовном процесу, имају пресудну улогу у планирању, реализацији и евалуацији наставе. Њихова структура, садржина и дидактичко-методичке појединости треба да буду у складу са стандардима квалитета прописаним од стране релевантних институција (*Стратегија развоја образовања у Србији до 2020, Службени гласник РС*, бр. 107/2012 од 9.11.2012. године). Један од кључних стандарда који се односи на дидактичко обликовање уџбеника јесте Д7. стандард (*Постојање питања, налога и задатака у уџбенику*) из публикација *Стандарди квалитета дидактичког обликовања уџбеника* (Ивић и сар., 2009). Овај стандард има за циљ да обезбеди да уџбеници, осим преноса информација, подстичу активност учења, критичко мишљење и примену знања код ученика.

Проблем се поставља у томе у којој мери су читанке које се користе у настави усклађене са стандардом Д7. односно да ли заиста садрже довољан број и тип питања, налога и задатака који

омогућавају развој когнитивних и метакогнитивних способности ученика. Посебно је значајно сагледати перцепцију учитеља различитог пола, образовања и дужине радног стажа у вези са тим питањем, с обзиром на то да они имају најдиректнију улогу у примени уџбеника у настави и у процени њихове функционалности. Истраживање је усмерено на испитивање ставова учитеља различитог пола, степена стручне спреме и дужине радног стажа о постојању питања, налога и задатака у читанкама различитих издавача (*Едука, Завод за уџбенике, Klett, Креативни центар, Нова школа*), као и на утврђивање потенцијалних разлика у њиховој процени у односу на наведене демографске карактеристике. Поставља се питање: *Да ли учитељи различитих демографских профила различито вреднују постојање и квалитет дидактичко-методичке апаратуре у читанкама?* Одговор на ово питање може допринети бољем разумевању стварне примене стандарда у наставној пракси и пружити смернице за унапређење уџбеничке политике и стручног усавршавања наставника, али и помоћи при избору уџбеника – читанке која ће се користити у настави.

Предмет и циљ истраживања

Предмет овог истраживања је анализа ставова учитеља о постојању питања, налога и задатака у читанкама основних школа у складу са Д7. стандардом. Циљ је испитати разлике у ставовима у зависности од пола, степена стручне спреме и дужине радног стажа учитеља.

Истраживачка питања и хипотезе

На основу проблема, предмета и циља истраживања, постављају се следећа истраживачка питања:

- Да ли постоје разлике у ставовима учитеља о присуству питања, налога и задатака у читанкама у односу на њихов пол?
- Да ли постоје разлике у ставовима у односу на степен стручне спреме?
- Да ли дужина радног стажа утиче на перцепцију Д7. стандарда?

Хипотезе

Х1: Пол учитеља не утиче значајно на перцепцију Д7. стандарда.

X2: Постоји статистички значајна разлика у ставовима учитеља са високим и постдипломским образовањем.

X3: Учители са дужим радним стажом боље препознају постојање питања, налога и задатака у читанкама.

Узорак

У истраживању је учествовало 163 учитеља из различитих основних школа на територији северног Косова и Метохије и централне Србије. Узорак је намерно изабран, обухватајући учитеље који у настави користе читанке различитих издавача: *Едука*, *Завод за уџбенике*, *Klett*, *Креативни центар* и *Нова школа*. Испитаници су груписани по демографским променљивама: пол (мушки/женски), стручна спрема (виша стручна спрема, висока стручна спрема, завршене постдипломске студије било ког нивоа - специјалистичке студије, мастер студије, магистратура или докторат), радни стаж (0–10, 11–30, 31+ година).

Методe и поступак истраживања

Примењена је дескриптивна метода за анализу и приказ основних статистичких параметара, као и аналитичко-синтетичка метода за интерпретацију добијених резултата. Инструмент истраживања је био упитник специјално конструисан за потребе овог рада, који садржи ставке у вези са присуством питања, налога и задатака у читанкама, рангиране по Ликертовој скали.

Подаци су анализирани у СПСС програму, коришћењем статистичких тестова, укључујући т-тест и ANOVA тест, како би се испитала статистичка значајност разлика у ставовима између група. Као меродаван коефицијент прихватили смо све коефицијенте који су мањи или једнаки са 0.05.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Табела 1. Резултати дескриптивне статистике и приказ скорова стандарда Д7. у односу на пол испитаника

	Пол	Број испитаника	АС	СД
Д7 стандард	Мушки пол	15	3,53	0,43
	Женски пол	148	3,71	0,54

АС–аритметичка средина; СД–стандардна девијација

Табела 2. Т-тест стандарда Д7. у односу на пол испитаника

		Левенов тест једанкости варијанси		т-тест за једнакост АС		
		Ф	Р	т	Дф	Р (ниво значајности)
Д7. стандард	Једнаке варијансе претпостављене	0,89	0,34	-1,25	161	0,213
	Једнаке варијансе нису претпостављене			-1,51	18,79	0,149

АС- Аритметичка средина, дф- Степени слободe

Што се тиче прве хипотезе, у Табели 1 приказани су дескриптивни показатељи стандарда Д7. у односу на пол испитаника. Оно што одмах можемо да видимо јесте да је у истраживању учествовало много више испитаника женског пола (148 испитаника) у односу на мушки пол (15 испитаника), и да резултате треба узети са резервом. Што се тиче резултата, видимо да испитаници женског пола имају нешто већу аритметичку средину (3,71) у односу на мушки пол (3,53). Ови резултати указују на малу разлику у просечним вредностима. Применом т-теста, желели смо да испитамо да ли су ове мале разлике и статистички значајне. Уколико погледамо резултате у Табели 2, где је р вредност (већа од 0,05), можемо закључити да нема статистички значајне разлике у варијансама између мушког и женског пола. То значи да можемо претпоставити да су варијансе у обе групе једнаке, и да не постоји статистички значајна разлика у Д7. стандарду између мушког и женског пола, одосно да пол не утиче на разлике у резонувању иконицких средстава.

Табела 3. Резултати дескриптивне статистике и приказ скорова стандарда Д7. у односу на стручну спрему испитаника

Стручна спрема	Број испитаника	АС	СД
Виша стручна спрема	8	3,85	0,61
Висока стручна спрема	101	3,75	0,51
Специјалистичке студије, мастер студије, магистратура или докторат	54	3,57	0,54
Укупно	163	3,40	0,53

АС-аритметичка средина; СД-стандардна девијација

Табела 4. Резултати АНОВА теста и приказ скорова стандарда Д7. у односу на стручну спрему испитаника

	Сума квадрата	ДФ	Квадрат аритметичке средине	Ф	р
Између група	1,39	2	0,69	2,51	0,084
Унутар група	44,27	160	0,28		
Укупно	45,66	162			

ДФ- Степени слободe

Табела 5. Вишеструка компарација према стручној спреми

(И) Стручна спрема	(Ј) Стручна спрема	(И-Ј)	р
	Висока стручна спрема	0,10	0,614
Виша стручна спрема	Специјалистичке студије, мастер студије, магистратура или докторат	0,28	0,160
	Виша стручна спрема	-0,10	6,14
Висока стручна спрема	Специјалистичке студије, мастер студије, магистратура или докторат	0,18	0,040
Специјалистичке студије, мастер студије, магистратура или докторат	Виша стручна спрема	-0,28	0,160
	Висока стручна спрема	-0,18	0,040

р- Ниво значајности

Што се тиче друге хипотезе, где смо желели да утврдимо да ли учитељи са вишом стручном спремом позитивније оцењују постојање питања, налога и задатака у одабраним читанкама, резултате смо приказали у Табелама 3, 4 и 5. Првенствено, оно што прво уочавамо јесте да група са највишом стручном спремом (специјалистичке студије, мастер студије, магистратура или докторат) има најнижу аритметичку средину (3,57), што указује на то да су резултати ове групе веома различити од осталих група. Висока стручна спрема има средњу аритметичку средину (3,75), док виша стручна спрема има највишу вредност аритметичке средине од 3,85. Што се тиче АНОВА теста приказаног у Табели 4, видимо да је р-вредност од 0,084 виша од 0,05, што указује да нема статистички значајне разлике у аритметичким срединама између група. Према томе, можемо да закључимо да стручна спрема не утиче значајно на постојање питања, налога и задатака у читанкама. Међутим, тест вишеструке компарације приказан у Табели 5, ипак указује на статистички значајне разлике, и то између специјалистичких студија и високе стручне спреме, у чему висока стручна спрема ипак има извесни ефекат на оцењивање постојања

питања, налога и задатака у читанкама, тако да постављену хипотезу можемо делимично да прихватимо.

Табела 6. Резултати дескриптивне статистике и приказ скорова стандарда Д7. у односу на дужину радног стажа испитаника

Дужина радног стажа	Број испитаника	АС	СД
0-10 година	72	3,51	0,55
11-20 година	39	3,79	0,37
21-30 година	44	3,80	0,53
31 и више година	8	4,32	0,14
Укупно	163	3,70	0,53

АС–аритметичка средина; СД–стандардна девијација

Табела 7. Резултати АНОВА теста и приказ скорова стандарда Д7 у односу на дужину радног стажа испитаника

	Сума квадрата	ДФ	Квадрат аритметичке средине	Ф	Р
Између група	6,58	3	2,19	8,92	0,000
Унутар група	39,08	159	0,25		
Укупно	45,66	162			

ДФ- Степени слободe

Табела 8. Вишеструка компарација према дужини радног стажа

(И) Дужина радног стажа:	(Ј) Дужина радног стажа:	(И-Ј)	р
0-10 година	11-20 година	-0,29	0,004
	21-30 година	-0,29	0,002
	31 и више година	-0,82	0,000
11-20 година	0-10 година	0,29	0,004
	21-30 година	-0,01	0,946
	31 и више година	-0,53	0,007
21-30 година	0-10 година	0,29	0,002
	11-20 година	0,01	0,946
	31 и више година	-0,52	0,007
31 и више година	0-10 година	0,82	0,000
	11-20 година	0,53	0,007
	21-30 година	0,52	0,007

р- Ниво значајности

Што се тиче испитивања последње хипотезе, где смо желели да испитамо ставове учитеља о постојању питања, налога и задатака у одабраним читанкама у односу на радни стаж учитеља, поједине групе имају различите аритметичке средине. Табела 6 нам показује да група са радним стажом од 31 и више година има највишу аритметичку средину (4,32), док група са радним стажом од 0-10

година има најнижу аритметичку средину (3,51). Да бисмо утврдили да ли постоје статистички значајне разлике између група, применили смо АНОВА тест (Табела 7). Резултати нам показују да је р-вредност 0,000, нижа од 0,05, а то нам говори да статистички значајне разлике у аритметичким срединама између група различите дужине радног стажа постоје. Другим речима, дужина радног стажа утиче значајно на постојање питања, налога и задатака у одабраним читанкама. Тест вишеструке компарације (Табела 8) нам показује да постоје статистички значајне разлике између групе са радним стажом од 31 и више година и свим осталим групама. Ове разлике нам говоре да су интеракције у групама са већим радним стажом значајно другачије од оних са мањим радним стажом. Закључак је да дужина радног стажа има утицај на интерпретацију постојања питања, налога и задатака у читанкама. Самим тим, постављену хипотезу можемо делимично прихватити.

ЗАКЉУЧАК

Резултати овог истраживања које је за циљ имало да утврди да ли се ставови учитеља статистички значајно разликују у односу на постојање питања, налога и задатака у одабраним читанкама, указују на неколико значајних сазнања у области перцепције учитеља, као и на значај одређених демографских варијабли.

Прва хипотеза, где смо желели да испитамо да ли пол учитеља утиче значајно на перцепцију стандарда Д7. је потврђена, односно, статистички значајне разлике нису екстраховане. Иако су жене оцењивале нешто више присуство питања и задатака у читанкама, статистички тестови нису потврдили значајне разлике. Овај налаз сугерише да пол није релевантан фактор у начину на који учитељи процењују дидактичке компоненте уџбеника.

Код друге хипотезе, која претпоставља утицај стручне спреме на перцепцију Д7. стандарда, резултати су показали мешовиту слику. Тест мултиваријантне анализе -АНОВА анализа није показала статистички значајну разлику, али су у вишеструкој компарацији идентификоване значајне разлике између појединих група, нарочито између учитеља са високим образовањем и оних са постдипломским студијама. Учитељи са вишом стручном спремом и високим образовањем били су склонији позитивнијој оцени Д7 стандарда него они са постдипломским студијама. Ово може указивати на то да учитељи са вишим академским звањем с вишим степеном критике посматрају квалитет наставног материјала.

Трећа хипотеза, која је за циљ имала да испита утицај дужину радног стажа учитеља на перцепцију Д7. стандарда, је потврђена.

Значајне различитости уочене су између групе са најдужим стажем (31+ година) и осталих група. Најискуснији учитељи показали су већу свест и сензибилитет за постојање питања и задатака у читанкама, што директно указује на важност практичног искуства у критичкој анализи наставних средстава.

Ови налази потврђују теоријске поставке из литературе (Лукић, 2021; Перишић, 2016; Радојчић, 2017), које истичу значај стручне спреме и искуства у способности наставника да критички оцењују квалитет уџбеника. Такође, потврђује се став да питања, налози и задаци представљају кључни дидактички елемент који може значајно утицати на развој когнитивних способности ученика, али да их не препознају сви наставници на исти начин.

Најважнији практични закључак је потреба за стручним оспособљавањем и усавршавањем млађих и мање искусних учитеља у области критичког вредновања уџбеника, посебно у погледу примене Д7. стандарда, односно постојања питања, налога и задатака у читанкама за ученике у млађи разреде има основне школе. Адекватно професионално усмерење у том погледу може побољшати могућност избора уџбеника и наставних материјала, а тиме и квалитет наставе. Истовремено, резултати могу послужити као смернице за ауторима уџбеника да формулишу задатке, питања и налоге засноване на стандардима Д. групе. У целини, истраживање указује на потребу за целовитошћу педагошке теорије, наставне праксе и политике издаваштва уџбеника ради унапређења квалитета наставе и развоја функционалног знања код ученика.

ЛИТЕРАТУРА

- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. New York: David McKay.
- Група аутора (1989). *Pedagoška enciklopedija 2*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Закон о уџбеницима, *Службени гласник РС, Просветни гласник 68/2015, 27/2018-13*.
- Ивић, И., Пешикан, А., и Антић, С. (2009). *Стандарди квалитета уџбеника*. Београд: Завод за уџбенике.
- Ивић, И., Пешикан, А., Јанков, Р., Пешић, Ј., Антић, С., и Маринковић, С. (2004). *Основни стандарди квалитета школских уџбеника*. Београд: Институт за психологију – Образовни форум.

- Јаковљевић, Ј., Павловић, Д. (2018). Критички приступ наставним задацима у уџбеницима. *Методички видици*, 9(1), 123–139.
- Лукић, Ј. (2021). Квалитет питања у ТВ школи у насатви природе и друштва. У: С. Маринковић (ур.) Зборник радова са научног скупа *Наука, настава и учење у измењеном друштвеном контексту*. (563 – 576). Ужице: Педагошки факултет у Ужицу Универзитета у Крагујевцу.
- Matijević, M., i Radovanović, D. (2011). *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine.
- Pešikan, A., i Antić, S. (2013). *Ensuring the quality of the textbook: New approach to analysis of textbook's construction [Conference presentation]*. European Conference on Educational Research (ECER), Istanbul, Turkey. Retrieved from <https://eera-ecer.de/ecer-programmes/conference/8/contribution/22407/>
- Perišić, S. P., & Minić, V. Lj. (2023). Analysis of quality standards for didactic design of textbooks using the example of a fable in third grade primary school readers. *SCIENCE International Journal*, 2(3), 75–80. <https://doi.org/10.35120/sciencej0203075p>
- Перишић, Ј. (2016). Употреба књижевног текста у настави (српског као страног) језика. *Методички видици*, 7(1), 255–277.
- Правилник о стандардима квалитета уџбеника и упутства о њиховој употреби*. (2010). Службени гласник Републике Србије – Просветни гласник, 72/09.
- Радојчић, Д. (2017). *Дидактичко-методички елементи уџбеника српског језика*. Београд: Филолошки факултет.
- Rose, D. H. and Meyer, R. (2002). *Teaching for every student in the digital era: a universal set concept*. Alexandria, VA: ASCD.
- Секач, В. Ч. (2020). Анализа стандарда квалитета електронског уџбеника српског језика за други разред основне школе. У: С. Маринковић (ур.) Зборник радова са научног скупа *Наука и настава у васпитно-образовном контексту*. (311–334). Ужице: Педагошки факултет у Ужицу Универзитета у Крагујевцу.
- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020*, Службени гласник РС, бр. 107/2012 од 9. 11. 2012. године
- Цветановић, З. (2007). Дидактичко-методичка апаратура у читанкама за млађе разреде основне школе – структура и функција, *Иновације у настави*, 19 (3), 75–83.

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIODEMOGRAPHIC FACTORS AND TEACHER'S ATTITUDES ABOUT THE QUALITY OF DIDACTIC DESIGN OF READING BOOKS

Abstract: In this paper, we analyze teachers' attitudes about the presence of questions, assignments, and tasks in elementary school textbooks as textbooks in teaching according to the D7. standard (Existence of questions, assignments, and tasks in textbooks) of textbook quality (Standards of quality of didactic textbook design, Ivić et al., 2009) and teacher demographic variables (gender, level of education, length of service). The main goal of the paper is to examine the attitudes of teachers of different genders, levels of education, and length of service on the presence of questions, assignments, and tasks in textbooks published by publishers (*Eduka, Zavod za udzbenike, Klett, Kreativni centar, Nova skola*) as textbooks in teaching. The research involved 163 teachers, and a questionnaire on teachers' attitudes towards the compliance of didactic and methodological equipment and the quality standards of textbooks of the D. group was applied, as well as descriptive and analytical-synthetic methods. Statistical tests were used to extract statistically significant differences between teachers with higher and postgraduate education. The results show that teachers with postgraduate education have a slightly different perception of the existence of questions, assignments, and tasks in textbooks than teachers with higher education. Also, a statistically significant difference was extracted according to the length of teacher's work experience in relation to the perception of the existence of questions, assignments and tasks in textbooks, so that more experienced teachers perceived the existence of questions, assignments and tasks in textbooks as textbooks in teaching significantly better than their colleagues with less experience. No statistical significance was found among the other variables. We believe that it is important for future research to provide additional training and support to younger and less experienced teachers to develop the ability to critically evaluate the quality of textbooks.

Keywords: *textbook, quality standards, reader, D7. Existence of questions, assignments and tasks in the textbook, teachers.*